

רמב"ם

הלכות חובל ומזיק פרק שמיני

א. המוסר ממון חבירו בידי אנס [גוין] חייב לשלם מן היפה שבנכסיו. ואם מת גובין מיורשיו כשאר כל המזיקין. בין שהיה האנס עכו"ם בין שהיה ישראל הרי זה המוסר חייב לשלם כל מה שלקח האנס. אע"פ שלא נשא [לקח] המוסר ולא נתן בידו אלא הרגיל [הלשין] בלבד:

ב. במה דברים אמורים כשהראה המוסר מעצמו [את מקום הממון]. אבל אם אנסוהו גויים או ישראל אנס להראות והראה הרי זה פטור מן התשלומין. ואם נשא ונתן ביד אע"פ שהוא אנוס חייב לשלם. המציל עצמו בממון חבירו חייב לשלם:

ג. כיצד? הרי שגזר המלך להביא לו יין או תבן וכיוצא בדברים אלו. ועמד מוסר ואמר הרי יש לפלוני אוצר יין או תבן במקום פלוני והלכו ולקחוה חייב לשלם. אנסו המלך למוסר זה עד שיראה לו אוצרות יין או תבן. או עד שיראה לו ממון חבירו שהוא בורח מלפניו [מהמלך] והראה לו מפני האונס הרי זה פטור. שאם לא יראה לו יכהו או ימיתהו:

ד. נשא ממון חבירו בידו ונתנו לאנס חייב לשלם מכל מקום. אע"פ שהמלך אנסו להביא. במה דברים אמורים שאם אנסו להביא והביא חייב בשלא הגיע הממון לרשות האנס. אבל אנס שאנס ישראל עד שהראהו ועמד האנס על הממון ונעשה ברשותו ואנס את ישראל עד שהוליכו לו למקום אחר. ואפילו הוליכו זה

המוסר שהראהו הרי זה פטור מלשלם. שכיון שעמד האנס בצד האוצר כבר אבד כל מה שיש בו וכאילו נשרף:

ה. בעלי דין שהיתה ביניהם מריבה על הקרקע או על מטלטלין. זה אומר שלי וזה אומר שלי. ועמד אחד מהן ומסרה ביד גויים. מנדין אותו שיחזיר הדבר לכמו שהיה ויסלק יד אנס מביניהם ויעשו דין בישראל:

ו. מי שנתפש על [מפני חוב של] חבירו ולקחו גויים ממון ממנו בגלל חבירו. אין חבירו חייב לשלם. אין לך מי שנתפש על חבירו ויהיה חבירו חייב לשלם חוץ מן הנתפש מפני המס הקצוב על כל איש ואיש בכל שנה. או הנתפש על התשורה [מתנה] שנותן כל איש ואיש למלך בעברו עליהם הוא או חיילותיו הרי זה חייב לשלם לו. והוא שיקחו ממנו בפירוש בגלל פלוני בפני עדים:

ז. מי שיש עליו עדים שמסר ממון חבירו. כגון שהראה מעצמו או שנאנס ונשא ונתן. ולא ידעו העדים כמה הפסידו במסירתו והנמסר אומר 'כך וכך הפסידני'. והמוסר כופר במה שטענו. אם תפש הנמסר אין מוציאין מידו אלא נשבע בנקיטת חפץ [קדוש] וזוכה במה שתפש, ואם לא תפש אין מוציאין מן המוסר אלא בראיה ברורה:

ח. אין משביעין את המוסר שהראה מעצמו לא שבועה חמורה ולא שבועת היסת [דרבנן]. מפני שהוא רשע ואין לך פסול יתר מזה. אבל המוסר שאנסוהו להראות או להביא ונשא ונתן ביד. אע"פ שהוא חייב לשלם אינו רשע אלא בן תשלומין הוא בלבד ומשביעין אותו כשאר הכשרין:

ט. אסור למסור האדם ביד גויים בין בגופו בין בממונו. ואפילו היה רשע ובעל עבירות ואפילו היה מיצר לו ומצער. וכל המוסרו ביד עובד כוכבים בין בגופו בין בממונו אין לו חלק לעולם הבא:

י. מותר להרוג המוסר בכל מקום ואפילו בזמן הזה שאין דנין דיני נפשות. ומותר להרגו קודם שימסור אלא כשאמר 'הריני מוסר פלוני בגופו או בממונו'. ואפילו ממון קל התיר עצמו למיתה. ומתריץ לו ואומריץ לו 'אל תמסור'. אם העיז פניו ואמר 'לא כי, אלא אמסרנו' - מצוה להרגו וכל הקודם להרגו, זכה:

יא. עשה המוסר אשר זמם ומסר - יראה לי שאסור להרגו, אלא אם כן [ג"פ] הוחזק למסור הרי זה יענש שמא ימסור אחרים. ומעשים בכל זמן בערי המערב לענוש המוסרים שהוחזקו למסור ממון בני אדם ולמסור המוסרים ביד העובדי כוכבים לענשם ולהכותם ולאסרם כפי רשעם. וכן כל המיצר לציבור ומצערן מותר למסרו ביד העובדי כוכבים להכותו ולאסרו ולקנסו. אבל מפני צער יחיד אסור לאוסרו. ואסור לאבד ממונו של מוסר ואע"פ שמותר לענשו שהרי ממונו ליורשיו:

יב. רודף שהיה ד רודף אחר חבירו להרגו או לדבר עבירה ושבר את הכלים בין של נרדף בין של כל אדם. פטור מן התשלומין. מפני שהוא מתחייב בנפשו שכיון שרדף התיר עצמו למיתה:

יג. נרדף ששבר כלים של רודף פטור. לא יהיה ממונו חביב מגופו. ואם שבר כלים אחרים חייב. שהמציל עצמו בממון חבירו חייב:

יד. מי שרדף אחר הרודף להושיע הנרדף ושבר את הכלים בין של רודף בין של כל אדם פטור. ולא מן הדין אלא תקנה היא שלא ימנע מלהציל או יתמהמה ויעיין בעת שירדוף:

טו. ספינה שחשבה להשבר מכובד המשווי. ועמד אחד מהן והקל ממשאה והשליך בים פטור. שהמשא שבה כמו רודף אחריהם להרגם ומצוה רבה עשה שהשליך והושיעם:

בריך רחמנה דסייען

English Translation

Halacha 1

When a person informs about property belonging to a colleague and causes it to be taken by a strong, lawless person, he is required to reimburse the owner from the finest property in his possession. If the person who informs about the property dies, the owner may collect his due from his heirs, as is the law concerning others who cause damage.

Whether the strong, lawless person is a gentile or a Jew, the person who informs about the property to be taken by him is considered a *moseir* and is required to reimburse the owner for everything taken by the lawless person. This applies even if the *moseir* did not actually hand the other person's property over to the lawless person, but merely informed him about it.

Halacha 2

When does the above apply? When the *moseir* showed the lawless person his colleague's property on his own volition. If, however, gentiles or Jews compelled a person to show them property

belonging to a colleague, he is not liable to reimburse his colleague.

Nevertheless, should he physically give over his colleague's property to a lawless person, he is liable to reimburse his colleague even though he was forced to do so. The rationale is that a person who saves himself with money belonging to a colleague is obligated to reimburse him.

Halacha 3

What is implied? A king decreed that wine, straw or the like should be brought to him. A *moseir* arose and said: "So and so has a storehouse of wine or straw in this and this place." If the king's servants went and took possession of the other person's property, the *moseir* is required to compensate him.

If the king compelled this *moseir* to go and show him the storehouses of wine or straw, or to show him property belonging to a colleague who is fleeing from the king, and the *moseir* showed him because of the compulsion, he is not liable. If he had not shown these resources to the king, he would have been beaten or killed.

Halacha 4

If the *moseir* took his colleague's property and handed it to the lawless individual, he is liable to pay, although the king compelled him to do so.

When is he liable to pay if, under duress, he took his colleague's property and handed it to the lawless individual? When the property did not come into the lawless person's possession previously. Different laws apply if, however, the lawless person compelled a Jew to show him a colleague's property, and the

lawless person stood over the colleague's property and it came into his possession.

If he then compelled a Jew to transport the colleague's property to another place, even if the person who transported the property is the *moseir* who showed it to the lawless person, the Jew is not liable. The rationale is that since the lawless person stood at the side of the storehouse, it is considered as if all its contents had been already destroyed; it is as if they had been consumed by fire.

Halacha 5

The following rule applies when two litigants are involved in a dispute concerning landed or movable property, each one claiming that it belongs to him. If one of them turns the property in question over to a gentile, he should be placed under a ban of ostracism until he removes the lawless person from the situation, returns the circumstances to their former state and brings the matter for judgment in a Jewish court.

Halacha 6

When a person was apprehended by gentiles because of a colleague, and his money was taken by them because of that colleague, the colleague is not liable to reimburse him.

The only instance that reimbursement is required from a colleague when a person is apprehended on that colleague's behalf is when a person is apprehended because of someone's failure to pay the head tax that is applied to all the inhabitants of a country each year, or because of the gift that every individual is required to give the king when he or his soldiers require hospitality. In these instances, the person who failed to pay is obligated to reimburse the person who made the payment, provided the money was taken from him explicitly on account of his colleague, and this took place in the presence of witnesses.

Halacha 7

The following laws apply when there are witnesses that a person informed about property belonging to a colleague to a lawless person in a manner that obligates him for reimbursement - i.e., he pointed out his colleague's property on his own initiative or was compelled actually to bring the property to the lawless person, but the witnesses do not know the value of the loss he caused. If the person whose property was taken claims that he lost a specific amount, while the *moseir* denies that such a loss took place, and the person whose property was taken seizes property belonging to the *moseir*, it is not expropriated from him. Instead, the plaintiff is required to take an oath while holding a sacred article, and then he is entitled to maintain possession of the property he seized.

If the plaintiff did not seize the *moseir's* property, property may not be expropriated from the *moseir* unless there is definite proof of the extent of the loss he caused.

Halacha 8

A *moseir* who showed a colleague's property to a lawless man on his own initiative is not given the prerogative of taking an oath. This applies both to a severe oath, or a *sh'vuat hesset*. For such a person is deemed wicked; there is no disqualifying factor greater than this.

When, however, a person was compelled to show a lawless man a colleague's property or compelled actually to bring this property to the lawless person, in which instance he is liable to pay, he is not deemed a wicked person. He may be liable to pay, but he is entitled to take an oath, like other worthy men.

Halacha 9

It is forbidden to inform about a colleague to the gentiles and endanger his physical person or his property. This applies even when the person concerned is a wicked person who commits sins, and even if he causes one irritation and discomfort. Anyone who actually informs about a Jew and endangers his person or his property to the gentiles will not receive a portion in the world to come.

Halacha 10

It is permissible to kill a *moseir* in any country, even in the present age, when the court no longer metes out capital punishment.

It is permitted to kill him before he informs. When he says: "I will inform on so and so and endanger his person and/or his property" - even property of minimal value - he has made it permissible for others to kill him.

He should be warned and told: "Do not inform." If he says brazenly, "No. I will inform about him," it is a mitzvah to kill him, and whoever kills him receives merit.

Halacha 11

If the *moseir* carried out his threat and informed on a fellow Jew, it appears to me that it is forbidden to kill him, unless he has made it an established pattern to inform. In such an instance, he should be killed, lest he inform on others.

In the cities of the west, the common practice is to kill the *mosrim* who have made an established pattern of informing with regard to people's property, and to hand the *mosrim* over to gentiles to punish them, beat them and imprison them, according to their wicked ways.

Similarly, one who causes difficulty and irritation to the community may be handed over to the gentiles to be beaten,

imprisoned and fined. It is, however, forbidden to hand over to gentiles a person for causing irritation to one individual.

It is forbidden to destroy property belonging to a *moseir*, although it is permitted to destroy his life. The reason is that his money is given to his heirs.

Halacha 12

When a *rodef* pursues another Jew to kill or to rape him or her and breaks utensils - either those belonging to the person he is pursuing, or those belonging to another person - he is not liable to make financial restitution. The rationale is that he is liable to be killed, for pursuing another Jew warrants his own death.

Halacha 13

When a person who is being pursued destroys utensils belonging to the *rodef*, he is not liable. The rationale is that the *rodef's* property should not be considered dearer than his life. If he breaks utensils belonging to others, he is liable. For a person who saves his own life with property belonging to someone else must make restitution.

Halacha 14

When a person pursues a *rodef* to save the person he is pursuing, and in so doing breaks utensils - whether those belonging to the *rodef* or those belonging to another person - he is not liable. This does not follow the letter of the law, but is a Rabbinic ordinance, enacted so that a person will not refrain from trying to save his colleague, or will hesitate and proceed carefully while he chases after the *rodef*.

Halacha 15

When a ship is about to sink because it is heavily loaded, and one person stands up and makes it lighter by jettisoning some of its cargo, he is not liable. For the cargo is considered like a *rodef* who is pursuing them to kill the passengers. On the contrary, by jettisoning the cargo and saving them, he performed a great mitzvah.

This concludes "The Laws of Injury and Damages" with God's help.